

Švedijos karininkai keliavo po rezistenciją menančias vietas

Spalio 7–10 dienomis krašto apsaugos ministrės Rasos Juknevičienės kvietimu Lietuvoje lankėsi Švedijos Atlanto Tarybos nariai, daugelio mokslinių darbų autoriai, Švedijos atsargos karininkai – generolas majoras Karlis Neretnieks ir atsargos pulkininkas Bo Hugemarkas – turintys didžiulę patirtį mobilizacijos organizavimo, karo strategijų rengimo srityse. 2011 metais Švedijos karo akademi-

patriotinių ir jaunimo organizacijų atstovais Kauno įgulos karininkų ramovėje, bendravo su kariūnais, jaunaisiais šauliais, lankėsi Lietuvos kariuomenės daliniuose. Susitikimų metu svečiai su Lietuvos visuomene analizavo, ar Švedija gintų Lietuvą agresijos metu, koks visuomenės vaidmuo karo metu, kas turi užtikrinti Baltijos šalių saugumą.

Spalio 9 dieną Švedijos karininkai

Generolas majoras Karlis Neretnieks ir atsargos pulkininkas Bo Hugemarkas bei LPKTS valdybos pirmininko pavaduotojas Antanas Lukša partizano Juozo Lukšos žūties vietoje

ja išleido ir į anglų kalbą išvertė šių karo ekspertų knygą „Draugų beiškant: apie Švedijos solidarumo su kaimynais strategiją“ („Friends in Need: Towards a Swedish Strategy of Solidarity with her Neighbours“), kurioje pateikiamas jų požiūris į Švedijos pareigą ir galimybes agresijos atveju teikti karinę pagalbą Baltijos šalims.

Vizito Lietuvoje metu svečiai skaitė paskaitas Lietuvos saugumui ir gynybai aktualiais klausimais Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, Vilniaus universiteto Tarpautinių santykių ir politikos mokslų institute, susitiko su visuomeninių,

analitikai, lydimi Švedijos gynybos atašė Lietuvoje pulkininko leitenanto Tapani Mattus, publicisto, Rytų Europos istorinės dokumentikos tyrėjo Jono Ohmano bei Krašto apsaugos ministerijos Euroatlantinio bendravimo departamento vyriausiojo specialisto Domanto Markevičiaus bei praktikantės Beatos Potašovos, keliavo po istorines Lietuvos ginkluotąją rezistenciją menančias vietas. Neatsitiktinai gilesnei šio laikotarpio pažinčiai buvo pasirinkta Tauro apygardos Birutės rinktinė, įkurta legendinio Lietuvos partizano Juozo Lukšos.

(keliami į 4 psl.)

Baltijos šalių saugumas yra nedalomas

Spalio 9 dieną švedų karininkai K. Neretnieks ir B. Hugemarkas Kauno įgulos karininkų ramovėje susitiko su visuomene. Padedami vertėjų, Jono Ohmano, skaitė paskaitą apie galimus Švedijos ir Lietuvos santykius trečiosios šalies galimos agresijos atveju, apie tai, kokius sunkumus tektų įveikti Švedijai, norinčiai padėti Baltijos šalims. Pateikiame trumpą jos apžvalgą.

šalių gynybos finansavimo mažėjimą (Italijoje, Vokietijoje ir Britanijoje). Pagrindinė grėsmė, jų teigimu, visgi gali kilti iš Rusijos. Tačiau esmė ta, kad niekas nežino, kokios yra Rusijos galutinės intencijos, juo labiau kad ekonominės ir demografinės bėdos daro ją dar labiau nuspėjama – ar Rusija bandytų atkurti imperijos ribas, ar pasikeistų jos politinė orientacija (pavyzdžiui, taptų fašistine), ar

Švedijos karininkai Kauno įgulos karininkų ramovėje Autoriaus nuotr.

Švedijos parlamentas 2009 metais priėmė Solidarumo su Europos Sąjungos ir Skandinavijos šalimis deklaraciją. Visuomenėje atgarsio nebuvo, mažai kas apskritai tai pastebėjo, nors pati deklaracija iš esmės reiškė, kad Švedija atsisako savo kelis šimtmečius vykdytos neutralumo politikos, kadangi šalies vadovybė suvokė, kad bet koks regioninis konfliktas palietų ir Švediją. Kad išsiaiškintų, koks yra tos deklaracijos turinys, atsargos karininkai generolas majoras K. Neretnieks ir atsargos pulkininkas B. Hugemarkas nusprendė pamodeliuoti įvairias netikėtąs regionines situacijas, atsižvelgdami į nepalankius geopolitinius pastarojo meto poslinkius – JAV persiorientavimą nuo Europos į Aziją, ekonominę krizę, NATO

kariniu būdu sumanytų spresti ekonominius klausimus. Šiandieninės tendencijos atskleidžia Rusijos pasitangą atkurti pajėgumą veikti didesniais kariniais vienetais, jos armija sparčiai modernizuojama, ji reiškia vis daugiau pretenzijų dėl priešrakinės gynybos sistemų dislokavimo Lenkijoje. Kadangi nežinome, privalome ruoštis visoms situacijoms.

Atsižvelgdami į tai, K. Neretnieks ir B. Hugemarkas sukūrė tris scenarijus ir Švedijos galimų veiksmų pavyzdžius. Tai nėra tikslūs scenarijai, pasak strategų, tai greičiau atvejai „kaip galėtų būti“. Pirmas scenarijus – taikos meto krizė (analogiška bronzinio kario situacijai Taline 2006 metais).

(keliami į 3 psl.)

Monako princas pagerbė Lietuvos laisvės gynėjų atminimą

Spalio 15 dieną į Lietuvą oficialaus vizito atvykęs Monako princas Albertas II su krašto apsaugos ministre Rasa Juknevičiene Vilniaus Antakalnio kapinėse pagerbė žuvusiųjų už Lietuvos laisvę atminimą.

Ceremonijoje dalyvavo Lietuvos kariuomenės orkestras. Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai prie Lietuvos laisvės kovotojų kapų padėjo Princo Alberto II gėlių vainiką.

„Tremtinio“ inf.
Alfredo Pliadžio nuotraukos

Ar norime gyventi „blynų ir barščių“ Lietuvoje?

Spalio 14 dieną, pasibaigus pirmajam rinkimų turui į 2012–2016 metų kadencijos Seimą, paaiškėjo partijos, peržengusios 5 procentų rinkėjų balsų privalomą barjerą ir patekusios į Seimą. Darbo partijai, surinkusiai 19,87 procento balsų, tenka 17 vietų Seime. Lietuvos socialdemokratų partijai, surinkusiai 18,44 procento balsų, atitenka 15 mandatų. Trečioje vietoje tvirtai stovi valdantieji – Tėvynės sąjunga–Lietuvos krikščionys demokratai, gavę 15,02 procento rinkėjų balsų ir 13 mandatų į naujos kadencijos Seimą. Valdančiajai koalicijai taip pat priklausančiam Lietuvos liberalų sąjūdžiui pavyko surinkti pakankamai daug rinkėjų simpatijų – jie jau turi 8,55 procento rinkėjų balsų ir 7 vietas Seime.

Į Seimą pateko ir „Drąsos kelias“ (7 mandatai), „Tvarka ir Teisingumas“ (6 mandatai) bei Lietuvos lenkų rinkimų akcija (5 mandatai). 10 likusių partijų, pretendavusių į Seimą, nesugebėjo perkopti 5 procentų privalomojo barjero. Jei iš jų sąrašų kas ir laimėtų po antrojo rinkimų turo, tai tik dėl asmeninio žavesio, kovodami dėl vietos Seime vienmandatėse rinkimų apygardose.

Vos tik pasibaigus balsavimui pirmajame rinkimų ture trys opozicinės partijos – darbiečiai, socdemai ir tvarkiečiai – pasiskelbė sudarysiantys koaliciją ir pretenduosiantys perimti iš dešiniųjų iki šiol turimą valdžią. Iš gana optimistinių daugiausia balsų surinkusios Darbo partijos lyderio pasisakymų (prisiminus rinkiminę agitaciją) būtų galima pradėti bijoti, kad štai dabar rusas Viktor Uspaskich ims „vesti savo tautą“ (tai yra, mus) ir nuo šiol gyvensime jo pažadėtoje „blynų ir barščių“ Lietuvoje. Kantriai laukdami, kol galimai naujai iškeptas premjeras pramoks taisyklingai kalbėti lietuviškai, kad nedarytų mums gėdos ne tik čia, Lietuvoje, bet ir užsienyje. O turint omeny ir nepavykusį referendumą dėl Visagino atominės elektrinės, tai gyventume ne tik „blynų ir barščių“ Lietuvoje, bet ir „balanos gadyneje“.

Negaili save nugalėtoju jau įsivaizduojąs V. Uspaskich ir riebesnių pasisakymų apie Lietuvos ir ES bei Lietuvos ir Rusijos santykius. „Reikia mąstyti objektyviai – mes juridiškai susiję su Europos Sąjunga, mes esame ES nariai. Mes – tai ES ir Rusija. Negali būti net klausimas keliamas, kas artimesnis. Mūsų santykiai su Rusija plėtojis glaudžiau ir žymiai efektyviau, – spalio 16 dieną žurnalistams savo būsimą vadovavimą valstybei aiškino V. Uspaskich. – Aš dažnai kritikuoju ES veiksmus dėl daugumos diktato, kuris dažnai būna reakcingas, konservatyvus, jie kartais iš principo ieško problemų su Rusija. Su Rusija nereikia ieškoti problemų, bet reikia ieškoti gerų santykių. Pavyzdžiui, mano pasisakymai Lietuvos atžvilgiu dėl okupacijos (sovietų, – red.) žalos atlyginimo. Aš dar prieš rinkimus pasakiau, kad tai neefektyvus būdas ieškant draugystės su Rusija. Su ja galima dirbti kur kas geresnėse pozicijose.

Rusija – mūsų kaimynė.“

Vis tik mūsų laukia dar antrasis rinkimų turas ir skubėti rūpintis buroku, balanų ir kitokiomis atsargomis bei prorusiška Lietuvos užsienio politika kol kas neverta. Juo labiau kad TS–LKD partijos pirmininkas, Ministras pirmininkas Andrius Kubilius taip pat neskuba sudėti ginklų. Po rinkimų spaudos konferencijoje savo vertinimus jis dėstė šitaip: „Tikiu, kad galime pasirodyti pakankamai sėkmingai. Ganėtina sėkmingas pirmasis rinkimų turas Tėvynės sąjungai ir Liberalų sąjūdžiui, atspindintis tą atsakingai balsuojančių žmonių valią, pasisakant už atsakingos politikos tęstinumą, man leidžia teigti, kad po antrojo rinkimų turo Tėvynės sąjungos ir Liberalų sąjūdžio laiko ir didelių problemų išbandyta koalicija būsimajame Seime turi visas galimybes tapti politikos tęstinumo ašimi“.

Iš tiesų, nesulaukus spalio 28 dieną vyksiančio antrojo rinkimų turo baigties būtų net gėda kalbėti apie kažkokį ypatingą pralaimėjimą. Kaip byloja statistika, TS–LKD per šiuos rinkimus dar kartą pasitikrino rinkėjų pasitikėjimą ir sulaukė jo sukaupu. Jei prisimintume praėjusių rinkimų į Seimą pirmojo turo rezultatus, pamatytume, kad pagrindinis konservatorių, krikščionių demokratų, politinių kalinių ir tremtinių elektoratas išliko beveik toks pat.

Jei 2008 metais po pirmojo turo TS–LKD gavo apie 244 tūkstančius rinkėjų balsų, tai šiemet skaičiai (turint omeny, kokią sunkią krizę žmonės ir politikos lyderiai išgyveno) galima sakyti, nepakitę – 2012 metais TS–LKD gavo apie 204 tūkstančius rinkėjų balsų. Skirtumas – 40 tūkstančių šių rinkimų nenaudai. Bet nereikia užmiršti, kad į šiuos rinkimus dešinys politinis sparnas ėjo šiek tiek nutrupėjęs. Prisiminkime, kad nuo TS–LKD atskilo tautininkai, kurie dėl savo neapdairumo ne tik nepateko į naujos kadencijos Seimą, bet ir nutrupino bent 10 tūkstančių rinkėjų balsų nuo dešiniojo sparno. Taip pat balsų nuo TS–LKD nusiviliojo „Drąsos kelias“, pirmajame rinkimų ture surinkęs per 100 tūkstančių rinkėjų palaikymą. Bet šie praradimai tikrai nėra esminiai.

Kai 2008 metais TS–LKD laimėjo rinkimus, pirmajame ture taip pat nebuvo pelnę itin daug mandatų – tik 18, nors Seime turėjo 46 vietas. Mat kitus mandatus pelnė antrajame ture, renkant kandidatus vienmandatėse rinkimų apygardose. Tad ir šiais metais padėtis gali susiklostyti panašiai, jei žmonės susitelks ir, kaip praėjusiais rinkimais, iki galo atliks savo pareigą, o spalio 28-ąją dar kartą ateis balsuoti už politinių permainų tęstinumą, už orią ir save gerbiančią Lietuvą, už dešiniųjų vertybių Lietuvą, vedamą TS–LKD partijos.

O šansų TS–LKD turi tikrai daug. Mat į antrąjį rinkimų turą išėjo net 35 TS–LKD kandidatai ir net 19 iš jų pirmąją. Nepaisant to, kad žiniasklaida mėgina parodyti, jog TS–LKD ly-

deriai ir Permainsų Vyriausybės vadovai yra nepopuliarūs, iš tiesų taip nėra. Štai sostinėje iš 10 apygardų net 9 TS–LKD kandidatai yra pelnę daugiausiai rinkėjų balsų. Ir tik vienintelėje Naujosios Vilnios apygardoje tradiciškai Lietuvos lenkų rinkimų akcija surinko daugiau balsų už konservatorius. Partijos pirmininkas A. Kubilius, Antakalnio rinkiminėje apygardoje surinkęs 31,59 procento balsų, beveik triskart aplenkė antroje vietoje likusią Aureliją Stancikienę, perbėgusią iš TS–LKD į „Drąsos kelio“ partiją. Kita TS–LKD partijos lyderė Seimo pirmininkė Irena Degutienė, surinkusi 37,1 procento rinkėjų balsų, beveik dvigubai lenkia antroje vietoje likusią „Drąsos kelio“ vedlę Neringą Vencienę. TS–LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos narys Arvydas Anušauskas, surinkęs 23,75 procento, irgi beveik dukart lenkia savo artimiausią priešininką Petrą Auštrevičių. Kaune taip pat pirmąją Rytas Kupčinskas, Rasa Juknevičienė, Vincė Vaidevutė Margevičienė, Arimantas Dumčius, Kazys Starkevičius, Vida Marija Čigriejienė ir Kazimieras Kuzminskas, kuriam sunku kautis prieš buvusį TS–LKD narį Saulių Stomą, perbėgusį pas „drąsiečius“, bet dažno klaidingai dar laikomą konservatoriumi.

Labiausiai reikėtų palaikyti tuos TS–LKD kandidatus, kurie išėjo į antrąjį rinkimų turą antraisiais. Prieš juos, žinoma, telksis ne tik „drąsiečiai“, bet ir darbiečiai, tvarkiečiai bei socdemai. Tarp tokių yra ir jauna, bet gerai žinoma politikė Agnė Bilotaitė, besikausianti su gerai žinomu skandalistu P. Gražuliu. Galimi Seimo naujokai Jonas Gudauskas, Gediminas Anušis, Valentinas Klimaitis, Gediminas Krasauskas, Vaidas Šalaševičius. Taip pat ir patyrę politikai Arvydas Vidžiūnas, Vilija Aleknaitė-Abramikienė, Stasys Šedbaras, Jonas Šimėnas, Edmundas Pupinis bei Valentinas Stundys.

Būtų apmaudu, jei antrajame rinkimų ture, nesulaukę tinkamo rinkėjų palaikymo, pralaimėtų dabar ne daug pirmaujantys Pranas Žeimys, Dainius Kreivys, Vaidotas Bacevičius bei Donatas Jankauskas.

Nereikia pamiršti, kad į antrąjį rinkimų turą pateko 33 Darbo partijos atstovai ir 26 socialdemokratai. Darbo partija ir socialdemokratai tarpusavyje rungsis 12 apygardų. TS–LKD antrame rinkimų ture varžysis su 11 Darbo partijos atstovų, septyniais LSDP ir trimis „Tvarkos ir teisingumo“.

Pasak Ministro pirmininko A. Kubiliaus, TS–LKD dėš pastangas, kad antrajame rinkimų ture gerai pasirodytų ne tik Tėvynės sąjunga, bet ir Liberalų sąjūdžio atstovai, ypač ten, kur TS–LKD ir LS tarpusavyje nekonkuruoja. O turint omeny, kad ne tik šviesioji Lietuvos visuomenės dalis, bet ir tikriausiai Prezidentė D. Grybauskaitė nenorėtų Lietuvos premjero poste matyti už juodą buhalteriją teisiama ir kartą jau iš vienos ministerijos į Maskvą bėgusį V. Uspaskich, dabartinei dešiniųjų valdžiai yra daug šansų ir toliau protingai bei atsakingai valdyti Lietuvą, kuriant gerovę visiems Lietuvos žmonėms.

Ingrida VĖGELYTĖ

Išdrįso piktintis?

Didis Renesanso epochos menininkas Antonello da Messinos, gyvenęs 15 amžiaus viduryje, nutapė „Pausaulio Išganytojo“ portretą, kuriame pavaizduotas Kristaus veidas. Po pusės tūkstančio metų italų tapytojo Kristus pažvelgė į Lietuvos žmones ir jo žvilgsnis sukėlė neregėtą susierzinimą. O nutiko štai kas.

Tarptautinio Vilniaus teatro festivalio „Sirenos“, finansuojamo valstybės lėšomis, programoje atsirado režisieriaus Romeo Castellucci spektaklis „Apie Dievo Sūnaus veido koncepciją“, kurio kulminacinė dalis – Kristaus atvaizdo apmėtymas išmatomis. Tai negalėjo nepapiktinti tikinčiųjų.

Tačiau Lietuvoje bet koks protestas, kuriuo tikintieji ir jiems prijauciantys piliečiai išreiškia savo nepatirimą visuomenėje vykstantiems procesams, tuoj pat susilaukia isteriško pasipiktinimo, niekinimo ir atvirų patyčių. Kaip bebūtų keista, taip į tikinčiųjų nuomonę reaguoja save vadinantys intelektualais šviesuomenės atstovai. Prisiminus sovietmetį galima konstatuoti, kad tuo metu intelektualai, nepaisant buldozerinio ateizmo siūlomų privilegijų, buvo kur kas pakantesni tikintiesiems ir jų problemoms.

Šį kartą „šviesuomenė“ užkliuvo tikinčiųjų protestas prieš Nacionaliniame dramos teatre daromą šventvagystę. Prasidėjo puolimas, pasitelkiant žiniasklaidos priemones. Net LRT informacinėse laidose nebuvo objektyvios informacijos, kurioje būtų tik pranešama apie būsimą spektaklį ir protestuojančius tikinčiuosius, bet su didžiausiu ažiotažu rodomas neva protestuotojų tamsumas, meno nesupratimas ir menininkų saviraiškos nepakantumas. Parodoma vienuolė, kurios žodžiai ir veidas filmuojami tokiu rakursu, kad moteris atrodytų kuo atgrasesnė, leidžiama pasisakyti jaunuoliui, kuris kontekste pateikiamas kaip tamsuolis – taip ir lauki, kol pasigirs: „Neatsikratęs prietarų“. Žinoma, neapsieita be senolės su megzta berete, be monsinjoro A. Svarinsko. (Bet man visi šie žmonės savo padorumu ir tikėjimu kur kas aukščiau už, atsiprašant, garsų menininką, be mėtymosi išmatomis nesugebančio pasakyti prasmingų tiesų.)

Paskui iš ekranų kalba mūsų intelektualai, raginantys suspardyti Seimo narius, viešai iš Seimo tribūnos pareiškusius protestą, kad už valstybės pinigų rodomi spektakliai, įžeidžiantys tikinčiuosius. Visu dvasinės kultūros gilumu suspindi Kultūros ministras A. Gelūnas, pareikšdamas, jog tikintieji siekia „cenzūros, kuri nesuderinama su demokratinės valstybės pagrindais“. Štai taip – nedrįsk reikalauti nesityti iš tau šventų dalykų, nes tai prilygsta cenzūrai, griaunančiai demokratinės valstybės pamatus!

Pabandykime įsivaizduoti, kas būtų nutikę, jeigu spektaklyje tokiomis pat muliažinėmis išmatomis būtų apmėtytas, pavyzdžiui, pirmojo atkurtos nepriklausomos Lietuvos prezidento portretas arba homoseksualų porėlės nuotrauka. Tokio spektaklio režisierių, teatro direktorių ir, ko gero, ne vieną būsimą žiūrovą išvežtų su antrankiais – juk pas mus nevalia tyčiotis iš šventų dalykų, ar ne, draugai ateistai?

Gintaras MARKEVIČIUS

Išrinko ar nupirko?

Didelių staigmenų ką tik praėjęs pirmasis Seimo rinkimų turas neatnešė, na, nebent nusivylė tie, kurie svajavo nebematyti Seime Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų atstovų. Bet kartu su rinkimais vykęs referendumas dėl Visagino atominės elektrinės statybos ir jo rezultatų svarstymas po rinkimų dar kartą patvirtino, kad A. Kubiliaus Vyriausybė neskyrė reikiamo dėmesio viešiesiems ryšiams, arba, kalbant paprasčiau, reklamai. Tačiau tai padarė VAE priešininkai (kas jie, galima būtų atsakyti Latvijos gynybos ministro pastebėjimu, kad iš šio referendumo laimėjo Rusija) ir jų talkininkai, siekdami sužlugdyti atominės elektrinės statybą, visais įmanomais būdais kėlė sumaištį, gąsdinę žmones nebūtais dalykais, atvirai melavę, naudodamiesi jų neišmanymu. Štai B. Bradauskas Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos rinkėjams vos ne kaip alternatyvą pateikė rajone esančią Kruonio hidroakumuliacinę elektrinę, teigdamas, kad reikia išnaudoti visas jos galimybes. Žinoma, jis neteigė, kad Kruonio elektrinė gali atstoti atominę, tačiau mažiau išprususiam rinkėjui, net nesuprantančiam, kokių principu veikia hidroakumuliacinė elektrinė, tokios asociacijos tikrai kilo. Deja, rinkėjams patiko

jo neišmanymas (arba Seimo narys melavo, teigdamas, kad bus naudojamas pasenęs reaktorius, kurio jau atsisakė kitos valstybės – juk tai visiškai netiesa, nes bus naudojamas naujausios technologijos reaktorius) ir B. Bradauskui pavyko tapti lyderiu, tačiau dar teks susikauti dėl vietos naujajame Seime su Darbo partijos kandidatu. Kodėl kalbu apie konkrečią rinkimų apygardą? Ogi todėl, kad joje yra net du svarbiausi Lietuvos energetikos objektai. Ir tai, kad čia daugiau rinkėjų pasakė „Ne“ atominėi elektrinei, tik įrodo TS-LKD nepadarėytus namų darbus, paliekant galimybę tokiems kandidatams, kaip socialdemokratas B. Bradauskas, kalbėti rinkėjams tiesiog nesąmones. Pavyzdžiui: „Būtina maksimaliai išnaudoti Elektrėnų elektrinę“. Na, pirmiausia tai yra Lietuvos elektrinė, antra – kas čia siūloma – paleisti ją veikti visu pajėgumu? O jeigu jau taip, tai kodėl nepasakius, kaip smarkiai tokiu atveju pabrangtų elektra. Žodžiu, populizmu dvelkė kone kiekvienas šio kandidato pasisakymas. „Taikyti lengvatas šildymo paslaugoms, atšaldyti mėšai ir kt.“ Bet džinas iš butelio jau paleistas ir po rinkimų pergalę švenčiantiems socialdemokratams ir darbiečiams jau tenka gudrauti, stengiantis išsisukti nuo atsa-

komybės už Lietuvos AE statybos žlugdymą.

Ir dar kai kas įdomaus: vis daugiau kalbama apie tai, kad buvo masiškai papirkinėjami rinkėjai ir labiausiai tuo pasižymėjo Darbo partija. Kai kur net rinkimų komisijų nariai pasistengė – Raseiniuose buvo sulaikytos rinkimų komisijoje dirbusios „darbietės“, bandžiusios išsinešti krūvą rinkimų biuletenių. Kitur, matyt, pakako rinkėjams pasiūlyti 10–20 litų: kaip sakė vienos Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos rinkimų apylinkės komisijos narė, tiek daug kaimo girtuoklių (kurie niekada anksčiau nedalyvaudavo), atėjusių į rinkimus, jai dar neteko matyti. Rinkimų komisijoje ši moteris dirba daugiau nei 15 metų. Kaip paskui netikėti apylinkėje sklindančiomis kalbomis, kad už balsą darbiečiai mokėjo po 10 litų? Belieka tikėtis, kad policijai pavyks išsiaiškinti, kas kiek ir kam mokėjo, žinoma, jeigu visuomenė bus supratinga ir nesitaikstys su tokiais demokratijos pažeidimais bei padės teisingumui, kurio taip trokštame.

Po poros savaičių – antrasis rinkimų turas, kuriame dar galima pataisyti padėtį ir neatiduoti Lietuvos Seimo neatšakingų populistų savivalei.

Gintaras MARKEVIČIUS

Baltijos šalių saugumas yra nedalomas

(atkelta iš 1 psl.)

Švedija tokiu atveju pajėgtų susitvarkyti be didelių pastangų, nekiltų klausimų dėl veiksmų kryptingumo. Antras scenarijus – karinių Rusijos pajėgumų sutelkimas prie Baltijos šalių sienų. Kiltų labai daug sunkumų. Švedijai ypač kiltų problemų, jei ji norėtų dirbti kartu su NATO, pavyzdžiui, sutiktų užleisti savo oro bazes. Trečias scenarijus – atvira agresija. Kiltų tos pačios problemos, kaip ir pagal antrą scenarijų, tačiau viskas būtų sprendžiama paprasčiau, nes nebeliktų iliuzijų dėl agresoriaus intencijų.

Pasak strategų, ypač svarbus yra kuo ankstesnis reaguojimas į puolimą – nuo jo labai daug kas priklauso. Pavyzdžiui, jei priešas pamatytų, kad NATO reaguoja labai operatyviai, galbūt tai jį sulaukytų. Jeigu labai anksti stotų Baltijos šalių ginti Švedija (pasak šių strategų, Švedijos teritorija yra taip išsidėsčiusi,

kad ši valstybė turi geriausias geografines galimybes teikti paramą Baltijos šalių gynybai), tuomet būtų galima anksti užkirsti kelią visiškai okupacijai.

Taip pat buvo paminėtos sėkmingos gynybos sąlygos, kurios būtų aktualios Lietuvai – tai, pirmiausia, pajėgių gintis karinių pajėgų buvimas, šalies pasiruošimas bendradarbiauti su kaimynais bei politikų parama visuomenės iniciatyvoms.

Po paskaitos klausytojai pateikė nemažai klausimų, tarp kurių buvo ir Lietuvos bei Kaliningrado atominė elektrinė problema. Švedai teigė suprantantys Lietuvos atominės elektrinės svarbą siekiant ištrūkti iš energetinės priklausomybės nuo Rusijos, savo ruožtu statančios AE Kaliningrade. Mūsų klausytojai klausė, ar Švedija neketina tapti NATO nare, juk pasirašydama minėtą saugumo deklaraciją ji iš esmės atsisakė neutralumo princi-

po, kuris tapo nepatikimas kaip gynybos priemonė. Švedai atsakė, jog jų šalies visuomenėje tokios idėjos šalininkų nėra daug, nes šalį daug metų valdė socialdemokratinės jėgos, kurios nesistengė formuoti visuomenės nuomonės apie šalies gynybos svarbą.

Nors šių Švedijos karo specialistų vizitas buvo grynai asmeninio pobūdžio, Lietuvai yra apie ką pamąstyti, ypač šiuo metu, kai eskaluojamas neigiamas požiūris į krašto gynybinius pajėgumus, stengiamasi sumenkinti Lietuvos karinių pajėgų pastangas dalyvauti tarptautinėse misijose. Po šio susitikimo tapo aišku, kad reikia rodyti visuomenei, ką kariuomenė iš tiesų gali padaryti ir pradėti rimtą viešą diskusiją apie tai, kokių pajėgumų reikia teritorinei gynybai. Taip pat reikia parodyti, kad Šiaurės–Baltijos regiono (trijų Baltijos ir penkių Šiaurės valstybių) saugumas yra nedalomas – vienos šalies saugumas yra ir visų kitų saugumas.

Gintaras MARKEVIČIUS

Mielieji,

Nuoširdžiai dėkoju visiems balsavusiems už mane ir kitus TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos narius pirmajame rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą ture.

Esu pasirengusi imtis atsakomybės ir tolesniam darbui, todėl kiekvieno Jūsų balsas – ypač svarbus. Balsuodami už TS-LKD partijos kandidatus Jūs ne tik suteiksite mums daugiau mandatų, bet ir sustiprinsite galimybę kurti teisingesnę, saugesnę, krikščioniškomis vertybėmis ir moralia politika grįstą Lietuvą. Kviečiu aktyviai dalyvauti ir antrajame rinkimų ture spalio 28 dieną.

Pagarbiai –

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirmininkė

Vincė Vaidevutė Margevičienė

Skaitytojų mintys

Kas kaltas?

Dabar už visas sovietiniais laikais mums padarytas skriaudasyra kaltinamos KGB struktūros ir visiškai nutylimos Komunistų partijos, kurios nariai neseniai įsiliejo į socialdemokratų partiją, nuodėmės. Neteko girdėti, kad nors vienas, stodamas į „šlovingąją“ Komunistų partiją, būtų atsiribojęs nuo jos padarytų nusikaltimų: žmonių žudymų, trėmimų, išbuožinimų, paminklų griovimo ir t.t. Visi tylėjo, taip pritardami partijos veiklai. Tiems žmonėms buvo svarbiau baltesnė duona, minkštesnė kėdė, butas, nauja mašina ar traktorius ir pan. Pasak jugoslavų filosofo Milovano Džilasos, buvo kuriam naujoji klasė, kuri turėjo būti aukščiau eilinių piliečių. Manau, kad idėjinių partinių joje buvo ne daugiau kaip penki procentai, o likusieji – prisi-taikėliai karjeristai. Tai žmonės, kurie būtų tarnavę bet kokiai valdžiai. Jei Lietuvą būtų okupavę vokiečiai, jie būtų tapę NSDAP nariais, jei kintiečiai, būtų buvę šaunūs chunveibinai, žygiavę su Mao citatų rinkiniais ir jas skandavę.

Prisimenu, kartą man teko dalyvauti viename atvirame partiniame susirinkime, kuriame į partiją buvo priimamas jaunas darbininkas. Kai kažkas jo paklausė, kodėl stoja į partiją, jis tik pečiais gūžtelėjo. Aš žinojau, kad jam buvo pažadėtas butas. Tokie žmonės, žlugus sovietinei santvarkai, pasitraukė iš partijos.

Kai vieno partinio paklausiau, kodėl jis pasiliko partijoje, paaiškino, kad nori palaikyti Brazauską. Aš pasiteiravau, ar jis taip nusilpo, kad jį jau reikia laikyti.

Negaliu pasakyti, kad visi komunistai buvo blogi žmonės, bet kas gali garantuoti, kad jie ateityje visada bus lojalūs Lietuvai? Ar su jais karė bus galima eiti į žvalgybą? Jau dabar Seime sėdi žmonės, pakeitę gal jau penkias partijas. Įdomu, ar taip dažnai keitėsi jų pasaulėžiūra, ar jie taip

elgėsi stengdamiesi išlikti seimūno kėdėje? Gaila, kad nerašoma, kokių partijų veikloje ir kaip ilgai dalyvavo kandidatas į Seimo narius. Girdėjau, kad estai po sovietų valdžios žlugimo prie valstybės vairo neprileido buvusių komunistų, ir todėl dabar gyvena geriau.

Įdomu, kad komunizmą Rusijoje kūrė daugiausia žydai. Iš jų galima paminėti Trockį, Frunzę, Kaganovičių, Buchariną, Zinovjevą ir kt. Tarpusavyje jie kovojo dėl valdžios. Skyrėsi Markso ir Lenino komunizmo samprata. Pagal Komunistų partijos manifestą, komunizmas bus tada, kai iš kiekvieno žmogaus bus pareikalaujama pagal jo galimybes, o duodama pagal jo poreikius. Marksas, deja, neparašė, kad tam reikalinga galima materialinė techninė bazė ir aukštas žmonių sąmoningumas. Šia prasme Vakarų šalys buvo gerokai arčiau komunizmo, negu Sovietų sąjunga. Leninas rašė, kad „komunizmas – tai sovietų (tarybų) valdžia plius visos šalies elektrifikacija“. Buvo ir viena, ir kita, bet komunizmo kaip nebuvo, taip nebuvo. Liko tik „brandus“ socializmas.

Chruščiovas buvo sudaręs komisiją išsiaiškinti, kiek ko žmogui reikia, o komunizmo įvedimą žadėjo pradėti nuo nemokamo važiavimo visų rūšių transportu. Bet partijos draugai to įgyvendinti neleido, o jį patį išmetė iš valdžios, kaip musė iš barščių. Stalinas pasirodė gudresnis ir už žydus. Jo įsakymu Trockis buvo nužudytas, o likusieji, išskyrus Kaganovičių, apšaukti antipartiniais elementais ir liaudies priešais. Stalinas čekistams duodavo užduotis, kiek kiekvienoje respublikoje reikia išsiaiškinti ir sunaikinti imperialistinių valstybių agentų ir liaudies priešų. Chruščiovas, būdamas Ukrainos pirmuoju sekretoriumi, paprašė limitą padidinti trimis tūkstančiais žmonių.

(keliamo į 4 psl.)

Švedijos karininkai keliavo po rezistenciją menančias vietas

(atkelta iš 1 psl.)

1947 metais sulaužęs „geležinę uždangą“ ir pasiekęs Švediją, vėliau Vokietiją ir Prancūziją Juozas Lukša stengėsi pranešti laisvam Vakarų pasauliui apie sovietų terorą okupuotoje Lietuvoje bei pasirūpinti ginklais, kad Lietuvos partizanai galėtų tęsti garbingą Laisvės kovą. Jono Ohmano teigimu, Juozo Lukšos asmenybė tiesiogiai siejama su Švedija, o Vakaruose vis labiau tampa Lietuvos pasipriešinimo kovos simboliu ir svarbia praeities ir dabartinio Lietuvos saugumo sąsaja.

Švedijos karininkai Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio užsienio įgaliotiniui majorui Juozui Lukšai-Daumantui atidavė pagarbą prie paminklo Kauno rajone, Pabartupio kaimo miško palaukėje, žyminčio paskutiniuosius jo gyvenimo ir kovos žingsnius – 1951 metais išduotas jis žuvo KGB operacijos metu. Prie šio Vyčio Kryžių simbolizuojančio atminimo ženklo svečiai susipažino su Juozo Lukšos broliu Antanu, Tauru apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanų Arūnu, ir kartu kelionę tęsė į Veiverių „Skausmo kalnelį“. Šioje sakralinėje Lietuvos Laisvės kovotojų amžinojo poilsio vietoje svečius pasitiko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Prienų filialo pirmininkė, „Skausmo kalnelio“ įkūrėja ir puoselėtoja Dalytė Raslavičienė, Veiverių seniūnas Vaclovas Ramanauskas,

Prienų krašto žiniasklaidos atstovai. Išklause šios kapavietės atsiradimo istoriją, apžiūrėję paminklus, susipažinę su partizanų gyvenimo sąlygomis, partizanų spauda, svečiai pabuvojo Prienų krašto muziejaus Juozo Lukšos ekspozicijoje, kur tarp Lukšų šeimos ir brolių partizanų nuotraukų, negausių relikvijų eksponuojama užsienyje parašyta ir į anglų, vokiečių ir švedų kalbas išversta Juozo Lukšos prisiminimų knyga „Partizanai už geležinės uždangos“, iš kurios Vakarų pasaulis sužinojo apie tikrąją sovietų okupuotos Lietuvos padėtį.

Viešnagės metu Švedijos karininkai su Antanu Lukša, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Prienų filialo atstovais bei Veiverių seniūnijos administracijos darbuotojais kalbėjosi ir apie dabartinę Lietuvos ir kitų Baltijos šalių saugumo padėtį.

Atsisveikindami su garbingais Švedijos karo vyrais Veiverių seniūnas ir LPKTS Prienų filialo pirmininkė įteikė jiems suvenyrų, Antanas Lukša visų Lietuvos partizanų vardu padėkojo Švedijai už suteiktą pagalbą lietuviams – broliui Juozui Lukšai ir Jonui Pajaujui, o generolui majorui Karliui Neretnieks, latvių, 1949 metais pasitraukusių iš Tėvynės, sūnui, ir pulkininkui Bo Hugemarkui – už dabartinį rūpestį visų Baltijos valstybių saugumu.

Dalia MACIUKEVIČIENĖ

Kitamet minėsime skaudžias sukaktis

2013 metais sukaks 60 metų, kai Lietuvoje baigėsi partizaninis karas, trukęs beveik dešimtmetį. 1953 metais Lietuva galutinai neteko savo kariuomenės.

Prieš 60 metų, 1953-ųjų sausio 17-ąją, Kelmės rajono Pužukų kaime (6 kilometrai nuo Kelmės), Rukų sodybos slėptuvėje žuvo paskutinis Lietuvos Vakarų srities štabas: vadas Antanas Bakšys-Klajūnas, Germanas, Jono Žemaičio-Vytauto – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio prezidento pirmininko pavaduotojas, Aleksas Jurkūnas-Valeras, štabo viršininkas, Elena Jurkūnienė-Balanda. Nenorėdami patekti į okupanto nelaisvę štabo nariai, sunaikinę materialines vertybes, garbingai žuvo.

1953 metų gegužės 30 dieną Jurbarko rajono Šimkaičių miške, slėptuvėje, buvo suim-

tas Jonas Žemaitis, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio prezidento pirmininkas.

1953-ųjų rugpjūčio 23-iosios vakarą Šilalės rajono Laukuvos seniūnijoje žuvo paskutinis partizaninio karo apygardos vadas Vladas Montvydas-Žemaitis. Kartu žuvo ir adjutantas Bronius Alūza-Bedalis. To paties mėnesio 27 dieną Šilalės rajono Kaltanėnų seniūnijos Putvinskių kaime išduotas, sunaikintas paskutinis pas ūkininką Gečą veikęs partizaninis štabas. Pogrindžio spaudos garbingai žuvo.

Šį skaudų Laisvės kovų istorijos tarpsnį reikėtų paminėti aukštesniu lygiu. Kaip sako liaudies patarlė, „roges ruoškime vasarą“. Jau dabar pagalvokime, planuokime.

Irena MONTVYDAITĖ-GIEDRAITIENĖ

Pypkė ir jo bendražygiai

Sigito ŠEIKIO prisiminimai

Kai botagą peraugsite!

Jei kas paklaustų, kokios išvaizdos buvo Pypkė, pasakyčiau taip: nedidukas, tarsi aušros nutviekstu veidu, skvarbiomis akimis ir naktį galintis perskrosti savo pašnekovą, – tokį jį ir šiandien prisimena Sigitas Šeikis.

Pirmoji Sigito pažintis su Pypke įvyko Marijampolės kultūros namų salėje. Berniūkščiai, pasislėpę balkone, mėtydavo ant salėje sėdinčių „bolševikų“ kaštonus. Kai jie iš skausmo imdavo cypti, „snaiperiai“ liepdavo juokais. Tarp jų būdavo ir Pypkė.

1945 metais Pypkė su bendraminčiais – Vanagėliu, Paukščiu ir, ko gero, Mėnuliu, nuėjo pas Sasnavos miškuose įsikūrusius partizanus ir pasprašė į jų būrį. Tačiau atsakymas buvo griežtas: „Kai botagą peraugsite, ateikite, o dabar – išnykite!“

Pypkės vedini vaikinai buvo vadinami „pypkininkais“. Jie įvarė nemažai baimės Sasnavos, Veiverių, Iglirkėlių apylinkių išdavikams. Kartą „pypkininkai“ ypač šauniai pasidarbavo: Sasnavoje vieno gyventojų kluone užtikę saldziai įmigusius sovietų kareivius iš jų „pasiskolino“ kelis automatų ir kulkosvaidį. Netrukus partizanai „pypkininkus“ priėmė į savo gretas.

Vėliau Pypkė savo slapyvardį pakeitė, pasivadindamas Gintaru. Ryšininkams pranešus, kad sovietų kareiviai, visu būriu traukdami į Kazlų Rūdos miškus, ketina šukuoti Varnagirę, partizanai

apsistojo Ažuolų Būdos girioje. Rytą su būrio vadu Kazoku jie patraukė į Kazlų Rūdos šilus. Ir tiesiai jiems „į glėbį“ pateko Marijampolės „raudonasis ponas“ Vyšniauskas su savo „bendražygiais“. Jį pasitikęs Kazokas iš savo dešimtšūvės – pūkšt! Vyšniauskas ant kelmo – vikst! Josėbrai, nusitaikę iš automatų ėmė tvatinti, bet nepataikė. Tik Vanagėliui ranką peršovė. „Pypkininkai“ buvo taiklesni, du Vyšniausko vyrus sunkiai sužeidė.

Budrumas – partizano sargybinis

Jei bent kiek atsipalaiduosi, gali skaudžiai nukentėti. Šią taisyklę gerai žinojo partizanai. Kartą, kai nurimus miško garsams gerai girdėjosi tik deginamų šakelių traškesys, girios pakraštyje vaikštinėję sovietų kareiviai išgirdo neįprastus garsus ir patraukė jų link. Ūmai pasigirdo šūviai. Kraujo klane skendėjo partizanas Vanagėlis. Vyras šoko į tankumyną ir laimingo atsitiktinumo dėka jiems pavyko sumėtyti pėdas. Vyras labai išgyveno Vanagėlio netektį, sunkiai sužeistas buvo ir Lapinas. O Gintarėlį kulka aplenkė. Būrį tąsyk svetingai priėmė Šilavoto miške apsištojęs antrasis Apynio būrys. Šio būrio vyras suskirstė partizanus į mažesnius būrelius, reikalui esant, jie vėl galėjo būti sujungti į gausesnius.

Gintaro draugijoje norėdavo pabūti visi partizanai, nes jo drąsa ir ryžtas masino

tarsi balzamas. Vieno bemaž akivaizdaus susitikimo su sovietų kareiviais metu vyras pasijuto apsuptyje, tačiau Gintarėlis besiantinančius kareivius nuginė kulkosvaidžio papiūpa. Pabėgę jie paliko du rusiškus automatų ir apdriskusių „šimtasiūlę“ vatinukę.

Susitikimas su Mėnuliu

1948-ųjų pavasarį pas Džendželaukos kaimo gyventoją apsisitėjusius partizanus išpėjo šeimininkė: „Vyras, netoli Būdviečių stotelės valkiojasi Mėnulis“. Tai pas čekistus perėjęs 54 kuopos kovotojas, tapęs išdaviku. Gintaras iš džiaugsmo vos nesprogo: juk geresnės progos nebus! Vyras Gintarą bandė atkalbėti, bet jis buvo nesulaikomas. Iš šeimininkės pasiskolino sermėgą, susikūprino, apsimetė esąs ne to krašto gyventojas ir nusliūkino pas Mėnulį. Pastarasis į atkrypuojančią žmogystą nekreipė dėmesio...

Buvo daug įvykių, netikėtų susitikimų su čekistais, kareiviais ir visur partizanai vadovavo Gintaro partizanimis, pasikloviavo jo nuojauta ir vykdė jo įsakymus. Kovotojas neturi užmiršti žodžio „drausmė“.

Lemtingo susidūrimo su sovietų kareiviais metu, surengus pasalą, Gintaras žuvo sprogu įmestai į patalpą granatai. Jo atminimas slypi giliai bendražygių širdyse.

Parengė Aušra SUOPYTĖ

Kas kaltas?

(atkelta iš 3 psl.)

Sunaikinimui skirtų žmonių sąrašus tvirtindavo Stalinas ir kas nors iš politinio biuro narių: Vorošilovas, Molotovas, Ždanovas, Kaganovičius ir kt. Čekistai lenktyniavo, kas daugiau išaiškins „liaudies priešų“. Taip partija čekistų rankomis žmones laikė nuolatiniame baimėje, o dėl ekonominių nesėkmių buvo galima apkaltinti „liaudies priešus“. Čekistai už savo veiksmus atsiskaitydavo ne sovietų valdžiai, bet aukščiausiems partijos organams. Taigi už visus čekistų nusikaltimus atsakomybę tenka komunistų partijai. Retkarčiais Stalinas, sušaudydamas čekistų vadus, nusiplaudavo rankas ir visą kaltę suversdavo čekistams.

Neretai lietuviai vadinami žydšaudžiais. Tačiau ne Lietuvos vyriausybė įsakė šaudyti žydus. Deja, sovietams okupavus Lietuvą, dalis žydų pasirodė kaip Lietuvai nelojalūs

asmenys. Vieni jų užėmė aukštus postus saugume, kiti, ypač žydų jaunimas, su gėlėmis sveikino Lietuvos okupantus. Treti tapo palydovais ir vertėjais, talkinančiais lietuviams tremiantiems sovietams. 1949 metais Telšių saugumo viršininku buvo žydas Dusj. Kazachstane buvusio Steplago viršininku buvo žydas Erlich. Jei jam kuris nors kalinys pasiskųsdavo, tuoj dingdavo be žinios.

Prieš kelerius metus per Rusijos televiziją vyko įdomi istorikų ir politologų diskusija apie Sovietų sąjungos griūtį. Vienas diskusijos dalyvis pasakė, kad kalčiausias dėl to buvo Stalinas, nes į Sovietų sąjungos sudėtį įjungė Baltijos valstybes. Visi nustebe sužiuro į jį. Iš karto ir aš nustebau, bet vėliau supratau jo mintį. Baltijos šalių piliečiai buvo sukūrę nepriklausomas valstybes ir įsitikinę, kad laisviems gyventi žymiai geriau, o kitų

respublikų žmonės jau buvo susitaikę su sovietų okupacija ir laisvės nereikalavo.

Knygoje „Viktoro Suverovo teisybė“ rašoma apie Stalino planus užpulti Vokietiją. Tam tikslui Raudonajai armijai buvo reikalinga operatyvinė erdvė, kurioje nesimaišytų civiliai gyventojai, o vokiečiams būtų apsunkintas šnipų permetimas. Todėl išvietočių, turėjusių bendrą sieną su Vokietija, turėjo būti ištremti visi gyventojai, o iš apylinkių – 70 procentų gyventojų.

Akivaizdu, kad dėl visų nusikaltimų prieš Lietuvos piliečius kalčiausia yra ir komunistų partija ir KGB – už parodytą žvėriškumą, vykdamas partijos įsakymus. Tie komunistai, kurie nedalyvavo prieš Lietuvos žmones vykdytose akcijose, turi jausti moralinę atsakomybę už kolaboravimą su okupacine valdžia ir priklausymą nusikaltimams partijai.

Algimantas CHMIELIAUSKAS

Nacionalinio vieningumo reikšmė

Neseniai lietuvių kalba buvo išleista legendinio suomių maršalo Karlo Gustavo Manerheimo (Carl Gustav Emil Mannerheim) dviejų dalių knyga „Žmogus, įveikęs Staliną ir išgelbėjęs Suomiją nuo Lietuvos likimo“.

Karlo Manerheimo atsiminimai – vertingas epochos dokumentas

Buvęs Lietuvos kariuomenės vadas generolas majoras Jonas Algirdas Kronkaitis parašė šiai knygai įžangą. Joje teigiama, kad maršalo Manerheimo „vaidmuo Suomijos istorijoje neginčijamai išskirtinis. Memuarai aprašo epochą, nulėmusią Suomijos valstybės testinumą ir yra pavyzdys būsimoms kartoms, kad su ryžtu ir pasitikėjimu savimi maža valstybė, reikalui esant, gali apsiginti nuo daug stipresnio priešo. Maršalas Manerheimas perspėja: „Noriu pasakyti būsimoms kartoms, kad nesantaika savo se gretose smogia stipriau negu užpuoliko kalavijas, o vidiniai nesutarimai plačiai atveria duris išoriniam priešui...“

Suomija – vienintelė šalis, kuri užpuolikai pasipriešino ginklu ir apgynė Nepriklausomybę. Vadovybė, kariuomenė ir visa suomių tauta buvo vieningi. Kitų Baltijos šalių vadovybės, tarp jų ir Lietuvos, nesiryžo pasipriešinti agresoriui ginklu ir pranešti demokratijos pasauliui apie

prasidėjusią agresiją bei sudaryti egzilines vyriausybes. Tai suteikė okupantui galimybę maskuoti agresiją paistalais apie neva vykusias „socialistines revoliucijas“ numatytose pavergti šalyse: Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Suomijos patirtis naudinga ir kitoms Baltijos valstybėms

Generolas J. Kronkaitis teigia: „Iš savo istorijos nelaimių ir sėkmių Suomija gerai pasimokė ir griežtai laikosi principo, kad valstybę gina visijos piliečiai. Maršalo iniciatyva įsteigta privalomoji karinė tarnyba, kurios tikslas – mokyti karių rezervų pajėgoms ir ugdyti pilietiškumą, patriotiškumą bei tautinę vienybę, Suomijoje toliau tęsiama.“

Ši patirtis naudinga Baltijos valstybėms: Estijai, Latvijai, Lietuvai. Narystė NATO ir Europos Sąjungoje stiprina saugumą. Karo tarnyba ugdo karių pilietinę savimone ir pareigingumą. Ši konstitucinė nuostata įpareigoja apmokyti savo piliečius – karių gynybos metodų. Suomijos patirtis naudinga visoms Baltijos šalims ir todėl sektina.

Nepriklausomybę reikia iškovoti

„Estai, kaip ir mes, gavo savo Nepriklausomybę ne kaip dovaną, jie pasiekė ją atnešę ant pergales aukuro didelės aukas. O kai dėl mūsų

savanorių dalinių, tai jie veikė visiškai pagal istorinę Suomijos patirtį – ginti Vakarų civilizaciją šiaurėje. Be jokio pervertinimo galime pasakyti, kad Suomijos pagalba turėjo didelę reikšmę išlaisvinant Estiją, o vėliau – ir naujų nacionalinių Baltijos valstybių atsiradimui.“ (181 p.)

Čia privalu paaiškinti, kad Lietuva anaipol nebuvo nauja Baltijos valstybė. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir Lietuvos Karalystė – istoriniai faktai. Po 3-iojo Abiejų Tautų Respublikos padalijimo Lietuvos vardas buvo ištrintas iš Europos žemėlapių. Lietuvių tauta atkūrė valstybingumą tik 1918 metais. Pirmojo pasaulinio karo nualintos latvių ir estų tautos sukūrė savo tautines valstybes.

Rusija užpuola Suomiją

„Žiauri taika buvo sudaryta praėjus šimtas penkioms dienoms herojiškų gynybinių kovų, kuriose vienodai pasiaukojamai dalyvavo visos suomių klasės. Suomijos tauta gali didžiuliu savo ginkluotomis pajėgomis, kurios, tiesa, buvo priverstos nusileisti pranašesniems jėgoms, bet vis dėlto liko nepalaužtos. Vargu ar verta stebėtis, kad tauta jautė didžiulį nepasitikėjimą Sovietų sąjunga. Argalima pasitikėti kaimynui, kuris tave užpuolė, turėdamas tikslą sunaikinti visą šalį, ir kuris, netgi po to, kai buvo rastas taikos sprendimo pagrindas, nuolat griežtino sąlygas ir keldavo naujų reikalavimų.“ (393 p.)

(keliamą į 7 psl.)

Sveikiname

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname pirmąjį atkurtos Nepriklausomos Lietuvos valstybės vadovą, Kovo 11-osios Akto signatarą, Europos Parlamento narį profesorių **Vytautą LANDSBERGĮ**.

Dėkojame už nepalaužiamą valią, siekiant mūsų valstybės Laisvės, už drąsą ir ryžtą, sukietusį apginti Nepriklausomą Lietuvą, už išmintį, įžvalgą, kūrybiškumą.

Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija

* * *

Gerbiamas Profesoriau, Atkuriamojo Seimo Pirmininke, Nuoširdžiai sveikiname gražaus jubiliejaus proga ir dėkojame Aukščiausiam, kad turėjome ir turime galimybę pažinti Jus ir per Jus – M. K. Čiurlionį. Iš Jūsų mokomės į viską žvelgti tikėjimo akimis ir tvirtai stovėti savo pašaukimo kelyje.

Jūsų asmenybė yra neatskiriama pirmųjų Lietuvos Nepriklausomybės žingsnių dalis. Prieš du dešimtmečius Jūs savo darbais įkvėpėte Lietuvos žmones besąlygiškai siekti Laisvės. O šiandien – kasdieniais darbais Ją puoselėti ir branginti.

Tikėjimą Jūs turite, tad palinkėsime Jums tvirtos sveikatos ir Aukščiausiojo globos.

Nuoširdžiai,
TS-LKD Politinių kalinių
ir tremtinių frakcijos pirmininkė
Vincė Vaidevutė Margevičienė

* * *

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį politinį kalinį, partizaną, karį savanorį **Povilą STAKIŲ**.

Laikas gydo visokias žaizdas,
Laikas mūsų jau pakeitė veidus,
Bet jaunystės brangiausias dienas
Vis prisimeni, už grotų praleistas.
Tegul širdis ilgai gyvena,
Te nespaudžia metai tau pečių,

Tegul Dievulis dovanoja sveikatos

Ir daug šviesių gražių dienų.

Žmona, vaikai, vaikaičiai, provaikaičiai

Ekskursija po Laisvės kovų ir tremtinių atminimo vietas Šiaulių apylinkėse

LPKTB Šiaulių skyriaus 33 narių ekskursijos rugsėjo 29 dieną pirmasis sustojimas – Šiaulių priemiestyje Ginkūnuose. Apie čia esančias Laisvės kovų dalyvių palaidojimo vietas ir originaliai įvykdytą jų paženklinimą papasakojo atkurtos Prisikėlimo apygardos vadas, dimisijos kapitonas Juozas Mocius.

Prie Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabo bunkerio, esančio už 15 kilometrų nuo Šiaulių, Gulbino miške, mums papasakojo čia žuvusio partizanų rinktinės vado Boleslovo Krikščiūno-Klajūno sesuo, bendrijos narė Ona Gutkauskienė. Skaudūs prisiminimai trukdė jai kalbėti apie tai, kaip ji pati surado bunkerio liekanas miško gilumoje. Ji daug prisidėjo prie

bunkerio atstatymo 1998 metais. Pagerbdami žuvusiųjų atminimą, prie bunkerio sugiedojome Partizanų himną.

Kitas sustojimas – Kuršėnuose, prie neseniai Ventos

pakrantėje pastatyto paminklo pokario rezistencijos aukoms. Toliau vykome Papilės link. Agailių miške ieškojome šventvietės, naudodamiesi tik turistine informacija ir miški-

ninkų patikinimu, kad privažiavimas yra galimas. Realybė pranoko mūsų lūkesčius! Radome labai gražią bažnytelę, už jos gausiai pristatytą kryžių, gražiai sutvarkytą aplinką. Suėję vidun, paskambinome pakabinutu varpu, sukalbėjome maldą, sugiedojome giesmę „Marija, Marija“. Ekskursijos dalyvių nuomone, šis objektas paliko didžiausią įspūdį.

Toliau vykome į Vidsodį, kur Lukšių kaime po pirmo ūkininkų ištrėmimo kaimo žmonės slapčia, naktį, savo lėšomis pastatė koplyčią, prie kurios maldomis prašė apsaugoti nuo

tolimesnių trėmimų. Ir iš tikrųjų, vėlesni trėmimai kaimą aplenkė... Dabar koplytelė renovuota Kuršėnų miškų urėdijos ir ES fondų lėšomis, prie jos apipavidalinimo prisidėjo ir mūsų bendrijos narys R. Baltutis.

Apie nuo 15 amžiaus žinomus Kurtuvėnus, čia įkurtą garsų dvarą išsamiai papasakojo Kurtuvėnų regioninio parko darbuotojas Darius Ramančionis.

Namų link grįžome važiuodami šalia 1825 metais pradėto statyti Ventos-Dubysos kanalo. Prie Bubių aplankėme Laisvės kovų dalyvių palaidojimo vietas, paženklintas čia pastatytais kryžiais.

Algimantas
JAKUČIONIS

Atminimo kryžiai Ginkūnuose

Šarkių Kemeklių galybė

Rokiškio apskrities Južintų valščiaus Šarkių kaimo ūkininkas Liudvikas Kemeklis užaugo drauge su 8 broliais ir 2 seserimis. Turėjo valaką žemės, tiesa, dėl daugybės kalvų, pelkių ir miškelių geram ūkininkavimui nelabai tinkamos, tačiau darbštuolis su žmona Emilija Stašaityte iš Žvirbliškių kaimo nebijojo atkaklaus darbo bei gyvenimo sunkumų – oriai, praktiškai įrodė, kad tokia didelė žemės valda tikrai tinkamas būdas tarnauti Tėvynei, Dievui ir būti gerbiamiems tarp žmonių. Kemekliai susilaukė aštuonių vaikų: septynių sūnų ir dukters Onos. Valdami ir tinkamai panaudodami tiek žemės, Kemekliai, vaikus auklėjo kaip pridera.

Duktė ištekėjo už gero vyro, keturi broliai, kaip jauni sakalai, išskrido toliau – Kostas net į Argentiną. Tėvų žemę pasidalijo likusieji: Ksaveras, Gasparas ir Juozas. Juozas vedė Emiliją Šeduikytę ir jo šeima tapo 31 hektaro savininke. Lygiai kaip ir tėvas, Juozas su meile ir kruopščiai dirbo žemę. Sulaukė septynių vaikų. Būdamas šviesuoliškų pažiūrų, Juozas vaikus stengėsi išmoksinti, o Jonas buvo numatytas ūkio paveldėtoju.

Tačiau baisiosios audros 1940 metais pradėjusios žlugdyti Lietuvą, neaplenkė ir Šarkių kaimo. 1945 metų pradžioje Šarkiuose, visų mėgstamoje ažuolų giraitėje, buvo įkurtas Ažuolo partizanų būrys. Į būrį įstojo net septyni Kemekliai – trys Gasparo vaikai, Ksavero sūnus Bronius, slapyvardžiu Patas, ir visi keturi geriausio Šarkių kaimo ūkininko Juozo Kemeklio sūnūs. Būrio vadu išrinko Juozą, pasirinkusį Roką slapyvardį. Juozas Kemeklis, kaip ir jo tėvas, buvo labai gerbiamas ir vertinamas tarp vyrų, garsėjo kaip veterinarijos gydytojas, muzikantas, visuomenininkas, turėjo puskarininkio laipsnį. KGB dokumentai rodo, kad Ažuolo būrys turėjo apie 40 kovotojų ir savo veikla priešui pridarė daug rūpesčių. 1948 metų birželio 15 dieną Rokas tapo Algimanto apygardos Kunigaikščio Margio rinktinės vadu. Kai Rokiškio apskrities šiaurinėje ir centrinėje dalyje okupantams pavyko sunaikinti eilę žymių vadų ir daug eilinių partizanų, tai apskrities pietinėje dalyje vis daugiau reikėsi vadas Juozas Kemeklis ir aktyviai kovojo partizanų būriai. 1949 metų spalio pabaigoje – lapkričio pradžioje čekistinė kariuomenė ir gausios Rokiškio,

Utenos, Anykščių apskričių represinės okupanto pajėgos sutriuškino Rytų Lietuvos partizanų srities Algimanto apygardos, tarp jų ir Margio rinktinės, partizanų branduolį. Panaudoję agentų ir operatyvinių veiklų įvykdė keletą sėkmingų išdavysčių. Ypač atkakliai priešinosi Margio rinktinės kovotojai, kai lapkričio 2 dieną jų bunkerį prie Drobčiūnų kaimo netoli Šimonių girios apsupo išdaviko atvesta kariuomenė.

Kairėje – Pranas, būrio vadas, partizanų auklėtojas. Centre stovi – Jonas – ūkio paveldėtojas, dešinėje – Juozas-Rokas, sutriuškintų partizanų pajėgų atgaivintojas, Margio rinktinės vadas, išduotas Kalyčio-Siaubo. Sėdi sesuo Kazimiera, kuri Nasvaičiuose tapusi Dobriagiene, sėkmingai padėjo partizanams

Dvi valandas vyko aršus mūšis. Vadas Juozas Kemeklis su partizanų Eimučiu pro plyšį pamatė du priešus. Šie metė tris granatas, tačiau Juozas sėkmingai pasitraukė. Nepaisydamas tokių baisių netekčių, partizanų pulkininkas Juozas Kemeklis energingai ėmėsi gaivinti Algimanto apygardos partizanų pasipriešinimą. Represinis Lietuvos okupanto aparatas stengėsi trukdyti jo veiklai ir po to sunaikinti. Tačiau partizanų vadas savo tikslą pasiekė – vėl sėkmingai pradėjo veikti Margio partizanų rinktinė.

1951 metų rudenį MGB užverbuotas Juozas Bulka-Skrajūnas (dabartiniu metu jis kunigas Baltarusijoje) pradėjo pražūtingą išdavikišką veiklą, skaudžiai smogusią Aukštaitijos partizanų vadovybei. Daugelis buvo išduoti. Šiaurės Rytų Lietuvos srities vadas, jau užverbuotas MGB agentas Kalytis-„Siaubas“ nurodė Vytauto apygardos štabo viršininko Juozo Kemeklio, Roko, Rimtučio, Granito buvimovieta. Kariuomenei apsupus, Juozas traukėsi ir žuvo Molėtų rajone, netoli Aiseto ežero. Šešerius metus jis veikė kaip gabus vadas... Utenos kapinėse prie Juozo Kemeklio ir dar kelių partizanų ka-

po pastatytas paminklas.

Vyriausias iš keturių „šeduikinių“ brolių Pranas Kemeklis kelerius metus mokėsi Užpalių progimnazijoje. Aktyviai reikėsi Duokiškyje – dirbo pieninėje, kooperatyvo vedėju, vadovavo Duokiškio jaunalietuviams, organizuodavo ekskursijas.

Kai Šarkių kaime susikūrė Ažuolo būrys, tapo labai aktyviu partizanu. Kovodamas su okupantu, kaip ir brolis, reikėsi vis prasmingiau,

narys Jonas partizanų gretas paliko prisiregistruodamas. Jis ne tik dirbo žemę ir prižiūrėjo nusilpusį tėvą, bet kiek galėdamas padėjo partizanams, atlikdavo sudėtingus jų pavedimus. Gausūs priešo priekabiavimai nedavė ramybės, jį vis įtarinėjo. Jonas pasitraukė į Kauną. Čia drauge su jauniausiu broliu Petru jį suėmė 1949 metais. Tyčiojosi, nežmoniškai kankino, bet Jonas nieko neišdavė. Nuteisė jį ilgai tremčiai. Grįžęs atgavo gimtuosius namus Šarkių kaime. Sukūrė šeimą, augino vaikus. Būdamas nepaprastai darbštus (todėl ir partizanaudamas turėjo slapyvardį Kirstukas), naujomis statybomis papuošė gimtinę, sėkmingai ūkininkavo. Mirė prieš kelerius metus. Jauniausias brolis Petras-Piščikas, kaip ir Jonas, veikė būryje iki 1945 metų pabaigos, dalyvavo keliuose mūšiuose. Slapta išvyko į Kauną, partizanams pateikdavo platesnės informacijos, atveždavo vaistų, štabams nupirkdavo reikalingų prekių. Nors ir persekiojamas, ir keisdamas gyvenamąją vietą Kaune, Vilniuje bei tėviškėje, sugebėjo baigti medicinos mokyklą. Bet

priešo agentai susekė ir 1949 metais su broliu Jonu suėmė, ypač žiauriai tardė. Budeliai eksperimentuodami prijungė elektrą ir jis per langą išlėkė iš antro aukšto, buvo baisiai sužalotas – lūžo raktikaulis. Išgydė ir išsiuntė 25 metų katorgai. Likimas lėmė, kad Kengyro lageryje Kazachijoje susitiko vieną iš geriausių Lietuvos krepšininkų J. Kulikauską. Drauge žaisdami baltijiečių ir lietuvių komandose laimėdavo sovietinio vergų lagerio krepšinio varžybas, tuomet jausdavosi laimingi ir išdidūs. Grįžęs iš lagerio jauniausias iškilios Kemeklių šeimos sūnus sėkmin-

gai dirbdamas ir maitindamas šeimą baigė Gedimino technikos universitetą, bet diplomą neįteikė, ir ilgus metus Vilniuje statė žymius objektus, tarp jų ir studentų miestelį. Nepaprastai mėgsta skaityti knygas, todėl sukaupe jų per 1500. Taip pat sukaupe daug medžiagos apie ginkluotą rezistenciją. Garbingas Jono amžius – 90 metų, yra tikrai vertas didžiausios pagarbos.

Sesuo Kazimiera ištekėjo už Dabriagos į Nasvaičių kaimą Užpalių rajone. Jų šeima taip pat kiek galėdama padėjo partizanams, glaudė paruoštuose bunkeriuose.

Šeimos tėvas Juozas Kemeklis mirė 1949 metais, motina Anelė – 1962 metais Nasvaičių kaime.

Likusieji trys Šarkių kaimo partizanai iš „šeduikinių Kemeklių“ šeimos – pusbroliai Kemekliai – Gasparo ir Ksavero sūnūs, taip pat buvo narsūs kovotojai. Daug padėjo partizanams, ypač pusbroliams Juozui-Rokui ir Pranui-Tėvui, Ksavero Kemeklio duktė Klementina, narsi ryšininkė, slaugydavo sužeistus Laisvės kovotojus jos žemėje įrengtuose bunkeriuose. Išdavikei įskundus, Klementiną suėmė, kankino ir nuteisė 10 metų sovietinės katorgos.

Gasparo Kemeklio duktė Valentina taip pat buvo partizanų ryšininkė.

Reikia priminti, kad kovoje su sovietiniu okupantu pasižymėjo ir artimi Kemeklių giminės – du broliai Stasiškiai. Senelio Liudviko žmona buvo Stašiškytė. Jie taip pat buvo vadai ir kovojo Rokiškio ir Utenos apskrityse, dažnai su Šarkių Kemekliais. Margio rinktinės štabo viršininkas, rinktinės vadas tuo metu buvo Juozas Kemeklis-Rokas, Bronius Stasiškis-Sukūrys žuvo 1949 metų gruodžio 24 dieną. Drauge su juo žuvo ir brolis Feliksas-Smūgis, Ažuolo būrio vadas.

Vytautas IKAMAS

Dėl paramos dokumentiniam filmui „Žaibas – Dzūkijos legenda“

Kreipiuosi į visus, kuriems brangus didvyriškos Lietuvos partizanų kovos su raudonuoju okupantu atminimas, paremti dokumentinio filmo apie Dzūkijos partizanų vadą Vaclovą Voverį-Žaibą kūrimą. Paaukotas lėšas prašyčiau pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos sąskaitą: **DNB LT864010042501566754**, Kauno skyrius, banko kodas **AGB LLT2XXXX**, SWIFT. Adresas: Laisvės al. 86, LT-44250 Kaunas.

Taip pat prašyčiau nurodyti savo vardą ir pavardę, kad filmo titruose galėtume Jus įvardyti kaip rėmėją. Juridiniai asmenys, paremsiantys filmo kūrimą, įstatymo numatyta tvarka galės gauti mokesťines lengvatas. Jūsų įmonės pavadinimas taip pat bus įrašytas filmo titruose.

Nuoširdžiai dėkoju už patriotiškumą ir supratimą.

Jonas CIMBOLAITIS,
filmo prodiuseris

Trečias Kemeklių šeimos

Nacionalinio vieningumo reikšmė

(atkelta iš 5 psl.)

Rusai prieš suomių nukreipė tris armijas, sujungtas į Šiaurės Vakarų armijų grupę, kuriai vadovavo maršalas Vorošilovas. Autorius teigia, kad „Suomių karas Baltijos šalių boševizaciją sulaukė šis mėnesius... Tarptautiniu mastu svarbiausia Žiemos karo pasekmė tapo Sovietų Sąjungos kariuomenės autoriteto mažėjimas. Įtempus visos tautos pajėgas mirtinas pavojus buvo atremtas. Rusijos imperija visas vakarų pasienio tautas, paskelbusias

Nepriklausomybę, politiniu šantažu ir ginklu stengėsi susigrąžinti.“

Maršalas ir prezidentas Karlas Manerheimas

„Mano 1918 metų gruodžio 22 dienos kreipimasis į Suomijos liaudį, kur ypač nacionalinio vieningumo reikšmę stiprinant tarptautinę šalies padėtį ir tvirtinat būsimosios nepriklausomos valstybės pagrindus, buvo mano kaip valstybės vadovo veiklos

programa. Esminė šios programos dalis – sukurti galin- gas gynybines pajėgas.“

K. Manerheimas sugebėjo tai atlikti kaip karys ir politikas, einęs valstybės prezidento pareigas. Jis apgynė savo šalį nuo agresoriaus, turinčio neribotą karinę galią, ir aki- vaizdžiai pademonstravo Europai ir visam pasauliui, kiek daug gali padaryti susitelkusi tauta ir kariuomenė valstybės gerovei, saugumui ir gyventojų labui.

Edmundas SIMANAITIS

Negalima pamiršti

Garliavoje patardę ir pali- kę keletą parų, mane išvežė į Kauno saugumą. Patalpino rūsyje, didelėje kameroje, kurioje buvo apie 35 žmonės ir dar daug laisvos vietos. Apie savaitę tardė tik dieno- mis ir ne NKVD būdais. Vieną pavakarį jau temstant pir- mą kartą mane išvedė į antrą aukštą. Tą naktį sužinojau, kas yra sovietiniai saugumie- čiai ir jų metodai. Kasdien temstant buvo įjungiamas kie- me stovintis kompresorius, per visą naktį keliantis didelį triukšmą. Tardomieji galėjo šaukti, klykti – niekas iš tar- dymo kambarių jų balso neiš- girs. Mane tardė NKVD karininkai, kurių pavardžių ir mirdamas neužmiršiu – tai Aleksejevas ir Beliajevas. Ver- tėjas buvo komjaunuolis iš Jonučių, kurio pavardės nežinau. Tardė kiekvieną naktį, o dieną kameroje neleido miegoti.

Jau buvo kelinta tokia nak- tis. Atvedę pasodino ant ta- buretės. Netoli buvo kriauklė. Kilo mintis – jeigu gavęs smūgį, prasiskelčiau galvą į kriauklės kraštą, gal nors vie- na naktis praeitų kameroje. Prasidėjo tardymas. Eilinį smūgį gavęs kritau ir galva pa- siekiau kriauklės kraštą. At- gavęs sąmonę pajutau baisų galvos skausmą. Užklįjavę žaizdą ir apiprausę, nutempė į kamerą. Nors vieną naktį ga- lėjau pamiegoti, nes kitaip maniau išprotėsiu.

Bet vėliau mano gyvenime prasidėjo tai, ko niekuomet negalėsiu užmiršti. Pradėjo taip nežmoniškai tardyti, kad neįmanoma apsakoti. Reika- lavo, kad pasakyčiau, kas bu- vo ryšininkai, kur buvo įrengti bunkeriai ir slėptuvės, pas ką gaudavome maisto ir drabu- žių, ginklų ir šaudmenų. Kiek daug pačių geriausių Lietuvos

žmonių turėjo kentėti, atsi- durti lageriuose ar būti išvežti į Sibirą. Žmogus, labai men- kai maitinamas, kiekvieną naktį tardomas ir kankina- mas, tampa viskam abejingas ir neprotaujantis. Per naktį tardytas, dieną dar porai va- landų buvau uždaromas į „bu- telį“ – patalpą, kurioje negali nei atsistoti, nei atsitūpti, turi vargti sulenkęs kojas. Kai „bu- telį“ atidarydavo, iškrisdavau ant grindų nei gyvas, nei miręs. Iš lubų „butely“ visą laiką sun- kėsi vanduo ir dideli šalti lašai kapsėjo tiesiai į pakaušį.

Taip praėjo daugiau nei savaitė. Dvasiškai ir fiziškai išsekintas neturėjau jėgų galvoti ir reaguoti į tai, ką rašo tardytojai.

1946 metų rugpjūtį baigėsi mano tardymo kančios. Kau- no kalėjime mane teisė. Kar- tu teisė dvi merginas: Deltu- vaičė – už tai, kad davė parti- zanams valgyti, Pauliukevi- čiūtė – kaip žuvusio partiza- no seserį. Jas nuteisė pen- keriams metams lagerių, mane – dvidešimčiai. Jeigu būčiau nesutikęs su kaltini- mais, būtų gražinę vėl tiems patiems tardytojams, o tuomet būtų nukankinę, užmušę. Partizanas Dainys, kilęs iš Kruo- nio, nesutiko su kaltinimais. Gražino jį tardyti, o kitas teis- mas nuteisė mirties bausme.

1947 metų vasarį išvežė į Vilnių – Lukiškių kalėjimą. Uždarė į kamerą, kurioje bu- vo 18 žmonių. Tiek Kaune, tiek Vilniuje neturėjome nie- ko nei pasikloti, nei užsikloti. Gerai, kad visur buvo me- dinės grindys. Vasarą išgabe- no tolyn. Atvežė į Vologdą, į kažkokį vienuolyną. Po trijų dienų vežė toliau – į Vorku- tą. Po kelių dienų jau dirbo- me 7 šachtoje. Maistas buvo labai blogas. Savaitę padirbęs

visai nusilpau, buvau taip sudžiūvęs, kad, rodos, papūtus vėjui – nugriūsiu. Nuėjau į am- bulatoriją. Ten gydytojas iš Ry- gos liepė nusirengti. Suėmęs už sėdynės nerado daugiau nieko, tik odą ir kaulus. Nusiuntė į „opė“. Tai buvo panašu į ligo- ninę, kur atgaivinami nuobado išsekę žmonės. Pabuvęs keletą savaičių atsigavau.

Kartą mus pasiuntė miru- siuosius laidoti. Buvo penki kūnai, visiškai nuogi. Keli šimtai metrų nuo zonos snie- ge iškasėme duobę, suvertė- me sušalusius palaikus ir išly- ginome sniegą. Uždviejų savai- čių toje pačioje vietoje laidojo- me šešis kūnus. Anksčiau pa- laidotųjų radome tik stambiu- sius kaulus – sudorojo iš Ura- lo kalnų atbėgę plėšrūnai.

Sunkus darbas, šaltis, sar- gybos pasityčiojimai – žmo- nės nelabai jausdavo, gyvi jie ar ne. Atėjo 1953 metai. Per radiją pranešė, kad nebėra Stalino. Koks buvo neapsako- mas džiaugsmas!

Lietuvoje 1947 metais žu- vo mano jauniausias brolis Bronius, gimęs 1929 metais. Kitas brolis Jonas žuvo 1949 metais prie Kauno, Jonu- čiuose. Ten drauge su Jonu žuvo dar trys partizanai.

1956 metais kalinių iš Vorkutos lagerių pradėjo ma- siškai paleisti į laisvę. Ve- džiau tokio paties likimo lie- tuvaitę ir 1957 metais išva- žiavome atostogų į Lietuvą. Mūsų kratėsi, kaip kokių raup- suotųjų. Grįžome į Vorkutą ir gyvenome ten. 1964 metais šachtoje, kurioje dirbau, spro- go metano dujos. Žuvo daug žmonių. Nusprendėme grįžti į tėvynę. 1966 metų rudenį po didelių vargų pavyko prisire- gistruoti Lietuvoje.

Partizano Antano PAŽĖROS prisiminimus užrašė Aleksandras JAKUBONIS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Paulina Kireilienė

1918–2012

Gimė Panevėžio r. Žiliškių k. Už pa- ramą partizanams 1950 m. su vyru ir ke- turiomis dukterimis iš Biržų aps. Vabal- ninko valsč. Kuprių k. buvo ištremti į Cha- barovsko kr. Lazo r. Katen gyv. Ten dirbo sunkius miško ruošos darbus. Sibire gimė dar trys vaikučiai. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Į savo namus neįleido gyventi, ten buvo ap- gyvendinti kiti žmonės. Apsigyveno Pane- vėžio r. pas gimines. Po metų grįžo į savo namus Kuprių kaime.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris, sūnus ir artimuosius.

LPKTS Biržų filialas

Domininkas Kedas

1924–2012

Gimė Alytaus aps. Strielčių k. Buvo parti- zanų ryšininkas, slapyvardžiu Putinas. Suimtas ir nuteistas 8 m. lagerio. Kalėjo Maikaduko, vėliau Karagandos 14-oje plytinėje, Čiurubai Nuros, Volnyj lage- riuose. 1958 m. grįžo į Lietuvą, sukūrė šeimą, daug dirbo, gyveno Kaune. Buvo LPKS Kauno skyriaus narys.

Palaidotas Balbieriškio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKS Kauno skyrius

Skelbimai

Spalio 20 d. (šeštadienį) įvyks Vilkaviškio buvusių tremtinių ir politinių kalinių prisiminimų knygos „Mes sugrįšim“ 2 dalies pristatymas. **10.30 val.** Šv. Mišios Vilkaviškio katedroje. Po jų – knygos sutikėtvės parapijos salėje. Kviečiame aktyviai daly- vauti.

Kviečiame užsukti į skaityklą – klubą

Siekiant sukurti erdvę, kurioje galėtų pailsėti, pabend- rauti, paskaityti buvę pasi- priešinimo dalyviai, politiniai kaliniai, tremtiniai ir jų bičiuliai, Kaune atveria duris skai- tykla. Joje galėsite rasti jus dominančių knygų prieškarinio nepriklausomos Lietuvos, okupacijų ir pasipriešinimo laikotarpių istorijos tematika bei su ja susijusių atsiminimų, kūrybos. Norint pritraukti ir sudominti akademinį jauni- mą, moksleivius, skaitykloje kaupiama ir kitokia – tautinė, humanitarinė literatūra: tau- tosakos, etnologijos, kalboty- ros sričių. Šiuo metu bibliote- ką sudaro ne vienas tūkstan- tis leidinių, sukauptų asmeni- ne muziejūninko Roko Sinke- vičiaus iniciatyva.

Skaityklą rasite užsukę į LPKTS buveinę, Laisvės al. 39, I aukšte kiekvieną tre- čiadienį 13–18 val., tačiau susitarę galėsite atvykti ir kitu laiku.

Pasiteirauti **Algirdo Sinkevičiaus** tel. 8 646 33422.

Užjaučiame

Dėl buvusio Taišeto ra- jono Žilgorodoko gyven- vietės tremtinio

Juozo Šleževičiaus mirties užjaučiame seseris Pranutę, Zofiją, brolius Jo- ną, Stanislovą su šeimomis. **Buvę tremtiniai Aldona ir Jonas Bureškiai**

Spalio 21 d. (sekmadienį) LPKTB ir brolija „Laptevie- čiai“ Kauno įgulos karininkų ramovėje rengia Pagyvenusių žmonių ir jaunimo popietę, skirtą Lietuvos žmonių pakartotinio trėmimo į Lenos upės žiočių salyną 70 metų sukakčiai.

10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Įgu- los) bažnyčioje už žuvusiu- sius ir mirusiuosius. **11 val.** renginys Kauno įgulos kari- ninkų ramovėje. Bus rodomas videofilmo „Ledo vaikai“ iš- traukos ir vaizdo medžiaga iš šių metų kelionės į tremties vie- tas Jakutijoje. Muzikos akade- mijos studentai, vadovaujami Audronės Eitmanavičiūtės, at- liks žinomų operečių arijas ir šiuolaikinės estrados dainas. Pasilinksminsime, pabend- rausime prie lauknešėlių.

Spalio 24 d. (trečiadienį) **16 val.** Kauno įgulos karininkų ramovėje vyks ekspedicijos istorijos pėdomis „Aleksandras Stulginskis – prezidentas, Kras- lago kalinys“ pristatymas.

Organizatoriai – LPKTS Kauno filialas

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr. LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė,

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Jovainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 1,75 Lt

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tiražas 2860. Užs. Nr.